اقتصاد ایران
بهای مواد پروتئینی افزایش نمی یابد ۱۲

بورس
خصوصی سازی، هدف یا وسیله؟ ۱۳

بورس
پایان دلخوشی های فصل مجامع . . ۱۳

بازار
بازپرداخت هزینه ثبت نام مگان . . ۱۴

سفر بی‌نتیجه میانجی اوپک

داکورا با رئیس جمهور ملاقات کرد

رضا زندی

عکس: corbis

رئیس اوپک که به منظور میانجیگری برای حل معضل دبیرکلی این سازمان و بررسی وضعیت بازار نفت صبح پنجشنبه گذشته وارد تهران شده بود، بامداد دیروز ایران را به مقصد لندن ترک کرد. «ادموندو داکورا» در سفری دوره‌ای به کشورهای لیبی، عربستان، کویت و ایران تلاش کرد تا نظرات طرابلس و ریاض برای انتخاب محل اجلاس سران و دیدگاه‌های تهران و کویت را برای تعیین دبیرکل اوپک به یکدیگر نزدیک کند. ادموندو داکورا که از ژانویه ۲۰۰۶ بر مسند ریاست کنفرانس وزرای اوپک تکیه زده، به دلیل اختلاف ایران و کویت در تعیین دبیرکل، همزمان اداره دبیرخانه سازمان کشورهای تولیدکننده نفت را به عهده دارد.

■ پاسخ داکورا به دو سئوال مهم

«داکورا» که مشاور رئیس جمهور نیجریه در امور نفت است، در تهران به وضوح از مواجهه با خبرنگاران «ابا» داشت. وی تنها به هنگام خروج از هتل استقلال برای ملاقات با وزیر نفت، در حلقه سه نفره خبرنگاران رویترز، دائوجونز و شرق تنها پذیرفت به دو سئوال پاسخ دهد. وقتی از رئیس اوپک درباره وضعیت بازار نفت و احتمال افزایش تولید اوپک پیش از اجلاس سپتامبر سئوال می‌شود، می‌گوید: «ما در حال حاضر، بیش از سقف تولید مصوب اوپک، نفت تولید می‌کنیم. بالا رفتن قیمت نفت به خاطر کمبود عرضه در بازار نیست. بلکه وضعیت کنونی بازار ناشی از کمبود ظرفیت پالایشی و شرایط ژئوپولتیک است.» داکورا سعی می‌کند در شرایطی که قیمت نفت در مرز ۷۴ دلار برای هر بشکه قدم می‌زند، اوپک را پایبند به تعهداتش نشان دهد: «قیمت بالای نفت به خاطر اوپک نیست. ما ظرفیت مازاد تولید نفت در اوپک داریم. عرضه هم به حد کافی در بازار وجود دارد.» کنایه داکورا به اعلام ۲ میلیون بشکه ظرفیت رزرو نفتی است که سال گذشته اوپک در معرض عرضه قرار داد اما تقاضایی برایش ایجاد نشد. خبرنگار رویترز می‌پرسد:

■ آیا ایران با شما صحبت کرده است که در صورت حمله احتمالی اسرائیل به سوریه، تولید نفتش را کاهش خواهد داد؟

داکورا نیز مختصر و دیپلماتیک پاسخ می‌دهد: «ما به موقعیت‌های واقعی عکس العمل نشان خواهیم داد نه به فرضیات.» رئیس اوپک پیش از دیدار با وزیر نفت نیز در جملات کوتاهی در جمع خبرنگاران با تاکید بر اینکه شرایط ژئوپولتیکی موجود خارج از عهده اوپک است، درباره مذاکراتش برای انتخاب دبیرکل اوپک گفت: «مذاکراتی در حال انجام است. نظرات مختلف کسب شده است. پیشرفت‌های خوبی داشته‌ایم. امیدواریم به نتایج خوبی برسیم.»

■ گفت‌وگوی شرق با هامانه درباره دبیرکلی

رئیس اوپک در ساختمان وزارت نفت با سیدکاظم وزیری‌هامانه دیدار کرد و پس از آن به هتل لاله تهران بازگشت تا در ضیافت ناهار وزیر نفت شرکت کند. پس از آن شرق گفت‌وگوی کوتاهی با هامانه انجام می‌دهد:

■ مذاکراتتان با آقای داکورا حول چه محورهایی انجام شد؟

«درباره مسائل اوپک، دبیرکلی، قیمت نفت و مسائل موجود بین کشورهای عضو اوپک صحبت کردیم.»

■ درباره تعیین دبیرکل آیا به تفاهمی هم دست یافتید؟

«تفاهم خاصی صورت نگرفت. صرفاً بحث‌های مختلفی درباره نحوه انتخاب دبیرکل مطرح شد.»

■ رئیس اوپک آیا حامل پیشنهاد خاصی بود؟

پیشنهاد خاصی نداشتند. بلکه مشکلات انتخاب دبیرکل را با هم بحث کردیم.

■ اما آقای داکورا گفته بود که با پیشنهاد مشخصی به ایران می‌آید.

ایشان به چند کشور سفر کرده بود تا آنها را آماده کند که حتماً در نشست آینده اوپک، دبیرکل این سازمان انتخاب شود.

■ پیش از این، ایران آقای نژادحسینیان را برای احراز دبیرکلی اوپک معرفی کرده بود تا با عدنان شهاب‌الدین کویتی رقابت کند. آیا کاندیدای شما همان نفر قبلی است یا برای آقای نژاد حسینیان جایگزینی انتخاب شده است؟

«هنوز هیچ تصمیم جدیدی گرفته نشده است. چون قرار نبود در دستور جلسات گذشته اوپک، دبیرکل مشخص شود. حالا قرار شده در دستور جلسه آینده اوپک موضوع دبیرکلی این سازمان هم طرح شود. در ملاقات با آقای رئیس جمهور باید ببینیم نظر ایشان درباره کاندیدای ایران چه خواهد بود.»

■ آیا ممکن است ایران حق تاریخی خود را درباره دبیرکلی اوپک واگذار کرده، در عوض امتیازی دریافت کنید؟

«هنوز معلوم نیست.»

■ آیا جنابعالی قیمت‌های فعلی ۷۵ - ۷۴ دلاری نفت را مطلوب می‌دانید؟

«قیمت‌های فعلی، قیمت‌های مناسبی است. اما آنچه بیشتر همه را نگران می‌کند نوسان قیمت‌ها است وگرنه پایه قیمت‌ها مناسب است.» این دیدگاه هامانه درست در مقابل دیدگاه داکورا قرار دارد. رئیس اوپک پیش از این رسیدن سطح قیمت‌ها به مرز ۸۰ دلار را بسیار غیرقابل قبول توصیف کرده و اعلام کرده بود که با کشورهای بزرگ تولیدکننده نفت در این خصوص گفت‌وگو خواهد کرد. وی گفته بود که افزایش اینچنینی قیمت نفت در درازمدت موجب تاثیر منفی بر اقتصاد جهانی و تشویق مصرف‌کنندگان به استفاده از سوخت‌های جایگزین خواهد شد.

■ صادرات نفت با مسائل سیاسی ارتباطی ندارد

وزیر نفت پیش از ترک هتل لاله، به چند سئوال خبرنگاران هم پاسخ می‌دهد. رویترز می‌پرسد: اگر اسرائیل به سوریه حمله کند آیا ایران صادرات نفتش را تغییر خواهد داد؟ و پاسخ می‌شنود: «ما بین صادرات نفت خام و این مسائل پیوند مستقیمی برقرار نمی‌کنیم. مسائل سیاسی باید به صورت سیاسی حل شود و نباید پیوند مستقیمی با صادرات نفت برقرار شود.» و خبرنگار ادامه می‌دهد:

■ حتی اگر شورای امنیت به خاطر مسائل هسته‌ای، قطعنامه تندی علیه ایران صادر کند تغییری در سیاست صادرات نفت ایجاد نخواهد شد؟

«ما از پتانسیل کشورمان برای هر مسئله‌ای می‌توانیم استفاده کنیم و بنا به موقعیت تصمیم می‌گیریم. الان برای بیان هر جمله‌ای با «اگر»، «شاید» و «اما» موضوعیتی وجود ندارد.» حالا می‌توان هر تعبیری از سخنان وزیر نفت داشت. او پس از اینکه بارها بر عدم استفاده ایران از نفت به عنوان سلاح تاکید کرده بود چندی پیش در یک برنامه تلویزیونی برای نخستین بار گفته بود که اگر غرب با ایران برخورد غیرمنطقی کند و بر تهران فشار وارد کند امکان استفاده از سلاح نفت وجود خواهد داشت.

■ درباره کرسنت تصمیم جدیدی گرفته نشده است

خبرنگار دائوجونز ترجیح می‌دهد با توجه به اخبار ضد و نقیض درباره قرارداد کرسنت (فروش گاز به امارات) وزیری‌هامانه را در این‌باره مورد خطاب قرار دهد: «هیچ تصمیم جدیدی گرفته نشده است و بنده هم هیچ بیان جدیدی نداشته‌ام.» شرکت دانا گاز امارات متحده عربی که بخش مهمی از قرارداد کرسنت را در اختیار دارد، دیروز اعلام کرد: «به دنبال نامشخص شدن وضعیت احداث خط لوله انتقال گاز ایران به امارات که داناگاز مجری آن است، سود این شرکت در سه‌ماهه دوم سال جاری ۹۳ درصد کاهش یافته است.» شرکت داناگاز که هیچ آورده‌ای جز قرارداد خرید گاز از ایران در اختیار نداشت توانسته بود در مدت کمی در بورس امارات سود کلانی کسب کند. بنابر اعلام داناگاز سود این شرکت در سه‌ماهه دوم سال ۲۰۰۶ به ۴۹ میلیون درهم (۱۳ میلیون دلار) رسیده که کاهش ۹۳ درصدی را نشان می‌دهد. اگرچه برخی تلاش می‌کنند قرارداد صادرات گاز به امارات اجرایی شود اما وزیر نفت پیش از این صراحتاً اعلام کرده بود که ایران حاضر نیست به قیمت‌های فعلی قرارداد گاز به امارات بفروشد. براساس قرارداد منعقده با توجه به تغییر شرایط، دو طرف می‌توانند ضمن مذاکره رقم قرارداد را افزایش دهند. موضوعی که سال گذشته مدیرعامل وقت شرکت ملی نفت خواهان اجرای آن شده بود.

■ تاکید احمدی‌نژاد بر مواضع قبلی ایران

رئیس اوپک عصر پنجشنبه به همراه وزیر نفت به دیدار رئیس جمهور احمدی‌نژاد رفت تا ضمن تقدیم پیام کتبی رئیس جمهور نیجریه درباره دبیرکلی اوپک با احمدی‌نژاد گفت‌وگو کند. یک منبع آگاه درباره این نشست به شرق گفت: «رئیس جمهور در دیدار با رئیس اوپک بر پیگیری حق و عدالت در تعیین دبیرکل اوپک تاکید کرد.» چنین تاکیدی از جانب رئیس جمهور موید استقامت ایران بر مواضع خود است. چه به لحاظ تاریخی و چه به لحاظ تحقق عدالت، دبیرکلی اوپک حق ایران است. ایران در تاریخ ۴۵ ساله اوپک تنها یک بار در دور اول دبیرکل اوپک بوده است. رئیس جمهور در دیدار با رئیس اوپک با تاکید بر آمادگی کامل جمهوری اسلامی ایران برای تقویت هرچه بیشتر سازمان کشورهای تولیدکننده نفت ابراز امیدواری کرد که این سازمان با انسجام و نشاط بیشتری نقش مهم خود را در مدیریت تامین نیازهای انرژی جهان ایفا کند. احمدی‌نژاد تاکید کرد: «ایران به‌عنوان پایه‌گذار و موسس اوپک علاقه‌مند است مدیریت این سازمان، مدیریتی کاملاً فنی، تخصصی و بر مبنای برادری و عدالت باشد.» رئیس جمهور همچنین از همه کشورهای عضو اوپک خواسته است تا به دور از مسائل سیاسی در جهت تقویت انسجام اوپک تلاش کنند. «کشورهای تولیدکننده نفت باید با تقویت رایزنی‌ها و هماهنگی بیشتر از سرمایه ارزشمند و بی‌نظیر نفت در جهت منافع ملت‌های کشورهای عضو اوپک و نیز مصالح بازار انرژی جهانی استفاده کنند.» احمدی‌نژاد خواستار پایان یافتن جنگ رژیم صهیونیستی علیه لبنان به سرعت در کوتاه‌ترین زمان شد: «هر روز که از ادامه این حملات می‌گذرد زمینه‌های گسترش دامنه جنگ بیشتر می‌شود و ما نگران وقوع انفجار خشم ملت‌های منطقه هستیم.» در این دیدار مشاور رئیس جمهور نیجریه در امور نفت با تاکید بر تامین قیمت عادلانه و منصفانه برای نفت گفت: «گزارش‌هایی که درباره قصد اوپک برای کاهش قیمت کنونی نفت منتشر می‌شود، صحت ندارد و خلاف نظر این سازمان است.» معنای ساده جملات داکورا مخالفت با اظهارات گذشته خود او است که قیمت‌های فعلی نفت را غیرقابل قبول دانسته بود.

■ سفر آقای میانجی بی‌نتیجه پایان یافت

سازمان اوپک از دسامبر ۲۰۰۳ و پس از دبیر کلی آلوارو سیلوای ونزوئلایی دیگر نتوانست بر انتخاب دبیرکل به اجماع برسد. عده‌ای در درون اوپک مخالف کاندیدا شدن ایران هستند و ایران نیز حاضر نیست موقعیت خود را که براساس روند تاریخی و چرخش الفبایی، دبیرکلی را حق کاندیدایش می‌داند تغییر دهد. منابع آگاه از نشست‌های اخیر رئیس اوپک با مقامات ایرانی می‌گویند که هیچ تفاهمی برای انتخاب دبیرکل صورت نگرفته است. چرا که این بن‌بست سخت‌تر از آن است که با سفرهای اینچنینی باز شود. ایران نیز در این سفر قولی برای عقب‌نشینی از حقش به داکورا نداده است. گمان دیگری که در مورد سفر «ادموندو داکورا» مطرح شده این است که وی در دعوای میان بزرگان اوپک در پی تثبیت موقعیت خود و انتقال دبیرکلی به نیجریه است. اجلاس شهریورماه وزرای نفت در وین به این فرضیه‌ها پاسخ خواهد داد. این منبع آگاه از مذاکرات داکورا در تهران در پاسخ به این سئوال که آیا درباره افزایش یا کاهش سقف تولید اوپک مذاکره‌ای انجام شده یا خیر، پاسخ داد: «درباره افزایش یا کاهش تولید نفت در دیدار آقای داکورا در تهران سخنی به میان نیامد. رئیس اوپک عنوان کرد که همه کشورها، در زمینه تولید، با توجه به قیمت بازار نفت کار خودشان را انجام می‌دهند.» آنچه باید از جمع‌بندی سفر رئیس اوپک به تهران طرح کرد یک جمله است: «سفر آقای میانجی به تهران گفت و شنود تازه‌ای بیش نبوده است. بی‌نتیجه‌ای خاص.»

خلاصه گزارش

۱- هامانه: تفاهم خاصی درباره دبیرکلی اوپک صورت نگرفته است.
۲- قیمت‌های فعلی نفت خوب است.
۳- حتی اگر شورای امنیت به خاطر مسائل هسته‌ای، قطعنامه تندی علیه ایران صادر کند تغییری در سیاست صادرات نفت ایجاد نخواهد شد؟
«ما از پتانسیل کشورمان برای هر مسئله‌ای می‌توانیم استفاده کنیم و بنا به موقعیت تصمیم می‌گیریم. الان برای بیان هر جمله‌ای با «اگر»، «شاید» و «اما» موضوعیتی وجود ندارد.»
۴- سفر آقای میانجی به ایران گفت‌وگو و شنودی بیش نبوده است.

■ رامیرز: نفت ۱۰۰ دلار می‌شود

هوگو چاوس رئیس جمهور ونزوئلا برای دومین بار در یک سال اخیر امروز وارد تهران شد. وی که پیش از تهران به مسکو و قطر نیز سفر کرده وزیر نفت خویش را نیز همراه خود کرده است. رافائل رامیرز دیروز پیش‌بینی کرد: «با تداوم وضعیت فعلی در بازار جهانی نفت، بهای هر بشکه از مرز ۱۰۰ دلار خواهد گذشت.» وی تصریح کرد که بهای فعلی نفت از سطح قیمت‌های دهه ۱۹۷۰ پایین‌تر است: «مواجهه‌های بین‌المللی میان تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نفت عامل اصلی رسیدن بهای آن به ۱۰۰ دلار خواهد بود.»

هوگو چاوس در دیدار با ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه تصریح کرد: «کشورهای بزرگ تولیدکننده نفت باید تقاضای جهانی انرژی را تامین و برای عرضه نفت با قیمت‌های کاملاً عادلانه تلاش کنند.» در همین حال موسسه استانداردپورز (S&P) در گزارشی رسیدن بهای نفت به ۱۰۰ دلار را دشوار دانست اما اعلام کرد: «در صورت تحقق چنین پدیده‌ای، صنایع خودروسازی آمریکا آسیب دوچندانی خواهند دید.»

■ تفاهم ایران و ژاپن در آزادگان

وزیر نفت همچنین روز گذشته از به‌تفاهم رسیدن ایران و ژاپن در توسعه میدان نفتی آزادگان خبر داد و گفت: «اگر مشکل جدیدی پیش نیاید تفاهم‌نامه ایران و شرکت «اینپکس» ژاپن تا پایان ماه جاری نهایی می‌شود.» سیدکاظم وزیری‌هامانه درباره وضعیت قرارداد میدان نفتی آزادگان و درخواست ژاپن برای پرداخت مبلغی بیش از ارزش قرارداد توسط ایران به مهر گفت: «ایران و ژاپن در این باره تفاهم‌نامه‌های جدیدی را امضا خواهند کرد.» وی درباره میزان افزایش حجم قرارداد فعلی با ژاپنی‌ها برای توسعه این میدان نکته‌ای را مطرح نکرد و همچنین وزیری‌هامانه درباره آخرین وضعیت قراردادهای بیع متقابل گفت: «این طرح در آخرین مراحل خود است و اصلاحات لازم بر روی قراردادهای بیع متقابل صورت گرفته است.» وی تاکید کرد: «اصلاح قراردادهای بیع متقابل به معنی زیر و رو شدن و یا رخ دادن انقلاب خاصی در قراردادها نیست بلکه مواردی که با اشکال روبه‌رو بوده و توسط مجلس و کارشناسان مورد انتقاد قرار گرفته، اصلاح شده است.» وزیر نفت افزود: «این طرح به زودی نهایی می‌شود تا قراردادهای جدید خود را براساس قراردادهای جدید بیع متقابل منعقد کنیم.» تاکنون چندین بار زمان ابلاغ اصلاحات قرارداد بیع متقابل مطرح شده ولی هر بار قول با عمل سازگار نبوده است.

■ خوشحالی در تهران، نگران در نیجریه

مشاور رئیس جمهوری نیجریه در امور نفت پنجشنبه شب پس از ساعات نسبتاً طولانی‌ای که صرف خرید از فروشگاه‌های شهرک غرب کرد به سفارتخانه کشورش بازگشت. در حالی که نیجریه به دلیل حملات نظامی اخیر در دلتای نیجر، ۶۷۵ هزار بشکه (معادل ۲۶ درصد از تولید معمول روزانه) از تولید نفتش را از دست داده است. «ادموندو داکورا» خوشحال در تهران، نگران در نیجر. خداحافظ آقای میانجی!

تفسیر اقتصادی

همه راضی‌اند

علینقی رفیعی امام

شورای پول و اعتبار در آخرین جلسه خود در سال ۸۴ تصویب کرد که حداقل نرخ سود مورد انتظار تسهیلات اعطایی بانک‌های خصوصی سه درصد بالاتر از بانک‌های دولتی یعنی در سطح ۱۷ درصد اعمال شود. در یکی دو سال اخیر و با روی کار آمدن دولت جدید و حتی مجلس هفتم که از همان ابتدا به دنبال کاهش دستوری نرخ بهره بانکی بودند تا جایی که به تصویب رساندند تا پایان برنامه چهارم این نرخ تک‌رقمی شود، نرخ بهره بانک‌های دولتی چندین بار کاهش یافته و از بالای ۲۰ درصد به ۱۶ درصد و در نهایت در سال جدید به ۱۴ درصد کاهش یافته است. در نهایت این کاهش دستوری به گونه‌ای بود که در سال جدید بانک‌های خصوصی را نیز مجاب به کاهش نرخ تسهیلات کرد. شعار کاهش نرخ تسهیلات بانکی توسط دولت و تصویب آن در مجلس از همان ابتدا مخالفت گسترده‌ای را از طرف بانک مرکزی و سیستم بانکی به دنبال داشت و رئیس بانک مرکزی بارها در رسانه‌ها نسبت به اعمال و ارائه سیاست‌های پولی توسط ارگان‌های دیگر معترض شده بود. بانک‌های دولتی به دلیل ساختار سازمانی‌شان چاره‌ای جز پذیرش و اجرای این سیاست ندارند. اما تصویب آن توسط شورای پول و اعتبار مخالفت گسترده بانک‌های خصوصی را دربر داشت به طوری که در ابتدای سال جاری تمام مدیران بانک‌های خصوصی طی نامه‌ای به مجلس و بانک مرکزی از عدم توانایی این بانک‌ها در ارائه تسهیلات با نرخ ۱۷ درصد خبر دادند. به هر حال بانک‌های خصوصی نیز مانند تمام بانک‌های دنیا زیر نظر بانک مرکزی مستقل کشورشان فعالیت می‌کنند و چاره‌ای ندارند جز پذیرش مصوبات شورای پول و اعتبار. اولین بانک خصوصی نیز که پذیرفت با نرخ بهره ۱۷ درصد به مشتریان تسهیلات دهد بانک پارسیان بود که با استقبال گسترده عامه مردم مواجه شد و پس از آن دیری نپایید که بانک‌های دیگر و حتی شرکت‌های لیزینگ نیز به سمت ارائه تسهیلات با نرخ جدید گام برداشتند، اما با اندکی تغییرات در نحوه محاسبه سود تسهیلات نسبت به گذشته. نحوه محاسبه سود در شرایط جدید به صورت مرکب توسط بانک‌های خصوصی محاسبه می‌شود. اگر راحت‌تر بگوییم، میزان سودی که با نرخ ۱۷ درصد با فرمول مرکب نصیب بانک‌ها می‌شود درست برابر میزان سودی است که با نرخ بهره ۲۲ درصد در فرمول ساده بانک‌ها در سال قبل دریافت می‌کردند. با این حال مهم کاهش نرخ تسهیلات و پذیرش بانک‌های خصوصی به اجرای این سیاست بود که آن هم به خوبی صورت گرفت. دولت از اینکه توانسته شعار خود را عملی و مجلس از اینکه توانسته مصوبه سیاست پولی خود را اجرایی کند کاملاً راضی‌اند، بانک‌های خصوصی نیز که با نرخ بهره ۱۷ درصد جدید، همان سود ۲۲ درصد گذشته نصیب‌شان می‌شود کاملاً راضی‌اند که توانسته‌اند با سیاست‌های جدید خود را وفق داده و سود تسهیلات بانکی را کاهش دهند و عوام مردم که جهت دریافت تسهیلات با نرخ بهره ۱۷ درصد به این بانک‌ها مراجعه و تسهیلات دریافت می‌کنند، بسیار راضی‌اند و از همه راضی‌تر بانک مرکزی مستقل ایران است که توانسته به گونه‌ای سیاست‌های اخیر پولی کشور را مدیریت کند که هم دولت، مجلس و مردم راضی باشند هم تمام بانک‌های خصوصی. بله همه راضی‌اند. اما امیدواریم که اجرای سیاست‌های اخیر در خصوص خصوصی‌سازی شرکت‌های بزرگ دولتی اینگونه ختم نشود. از هرچه بگذریم از گرمای هوای تهران در روزهای اخیر نمی‌توان گذشت. هوا به حدی گرم است که نیازی به دانستن درجه هوا توسط مردم نیست. همه شدت گرما را احساس می‌کنند همچنان که افزایش سطح قیمت‌ها را. با این حال همه راضی‌اند که در تهران زندگی می‌کنند.

خبر

پرداخت خسارت تاخیر پروازها

فارس: مدیرعامل هما گفت: در آینده نزدیک خسارت تاخیر به صورت قانونمند و با میزان از پیش تعیین شده به مسافران پرداخت می‌شود. سعید حسامی اظهار داشت: هم اکنون برای جلب رضایت مسافران در صورت تأخیر نامتعارف هواپیما، هدایایی به عنوان خسارت تأخیر به مسافران داده می‌شود. وی در ادامه با اشاره به تلاش شبانه روزی پرسنل هما برای ارتقای سطح کیفی و کمی ارائه خدمات در این شرکت افزود: تا زمانی که در مورد پروژه‌های متعددی که برای افزایش ناوگان در دست بررسی داریم به نتیجه قطعی نرسیم، راجع به هیچ کدام اظهارنظر نخواهیم کرد. مدیرعامل هما تصریح کرد: در سال گذشته از نظر تعداد مسافر شاهد رشد ۱۲ درصدی در هواپیمایی جمهوری اسلامی بودیم که امسال این رشد قطعاً بیشتر از سال گذشته خواهد بود.